

Autoportreti snevača

Unuk

Odlučeno je da se odvezemo do bake. Išlo bi se kočijom. Bilo je veče. Kroz okna na vratima kočije ugledah svetlo u nekoliko kuća starog Zapada⁹⁰. Rekoh u sebi: to je svetlo iz *onih* dana; isto svetlo. Ali ne zadugo, pošto me okrećena fasada, jedna u nizu fasada starih kuća, još nedovršena, podseti na sadašnjost. Kočija je prešla Potsdamsku ulicu na raskršću sa Šteglicovom. Dok je nastavljala svoj put na drugu stranu, upitah se odjednom: kako je bilo nekad dok je baka još živela? Nisu li tada na konjskim amovima bili praporci? Pa morao bih da ih čujem, ako su još tamo. U istom trenutku načulih uši i zaista začujem praporce. U taj mah činilo se da se kola više ne voze na točkovima nego da klize po snegu. Sneg je sada pokrivao ulice. Kuće su se gore, sa svojim čudnovato oblikovanim krovovima, stisnule jedna uz drugu, tako da se između njih video tek pedalj neba. Gledao sam oblake, donekle skrivene krovovima, a koji bili nalik prstenovima. Pomislih da

⁹⁰ U pitanju je zapadni kraj Berlina. (Prev.)

upozorim na te oblake, pokazujući ih prstom, i začudi me kad začuh da ih nazivam „Mesec“. U bakinom stanu pokazalo se da smo sami doneli sve što je bilo potrebno za jelo. Na visoko uzdignutom poslužavniku nosili su hodnikom kafu i kolače. U međuvremenu mi je postalo jasno da idem u bakinu spavaću sobu i bio sam razočaran što ona neće da ustane. Ubrzo je kod mene prevladala sklonost da odem. Toliko je otad prošlo vremena. Kad sam onda ušao u spavaću sobu, tamo je u postelji ležala prerano ostarela devojka u plavetnoj haljini koju je vreme prilično pregazilo. Devojka nije bila pokrivena i izgledalo je kao da se razbaškarila u širokom krevetu. Izišao sam i ugledao u hodniku šest ili više jedan uz drugi poređanih dečjih kreveta. U svakom krevetu sedela je beba odevena kao odrasla osoba. Nije mi preostalo ništa nego da u sebi ta stvorenja pribrojim porodici. To me potpuno pomete i ja se probudih.

Vidovnjak

Iznad velegrada. Rimska arena. Noću. Održava se trka kolima, a reč je – kako mi kroz tamu saopštava moja svest – o Hristu. U središtu snoviđenja se nalazi meta⁹¹. Od mesta gde se arena nalazi, brežuljak se strmo spušta prema gradu. U njegovom podnožju nailazim na električni tramvaj u pokretu; na stražnjoj tramvajskoj platformi ugledam blisku poznanicu u jarko crvenoj haljini onih koji su prokleti. Kola prohuje, a preda

⁹¹ Beleg koji se nalazi na kraju zidića koji po dužini deli trkalište u rimskoj areni. Postoje zapravo dve mete, na početku i kraju tog zidića. (Prev.)

mnom se odjednom stvori njen prijatelj. Satanske crte njegovog neopisivo lepog lica osvetli suzdržani osmeh. U rukama koje podiže drži štapić i slomi ga iznad moje glave govoreći: „Znam da si ti prorok Danil.“ U tom trenutku oslepim. Onda se zajedno zaputimo nizbrdo u grad; uskoro smo u nekoj ulici, s desne strane su kuće, s leve otvoreno polje, a na njenom kraju kapija. Idemo prema njoj. Na prizemnom prozoru kuće, koja nam je sleva, ukaže se sablast. I dok idemo dalje, ona nas prati kroz unutrašnjosti svih kuća. Prolazi kroz sve zidove i ostaje uvek u istoj ravni s nama. Vidim to, premda sam slep. Osetih da moj prijatelj pati pod pogledom sablasti. I tada zamenismo mesto: ja sam hteo da budem do kuća i da ga štitim. Kad smo stigli do kapije, probudio sam se.

Ljubavnik

Pešaćio sam s prijateljicom; bilo je to nešto između planinskog izleta i šetnje, u šta smo se upustili, i približavali smo se vrhu. Uočio sam to, začudo, po vrlo visokom kolcu koji je ukoso stršio u nebo i, pokraj strogog stenja, presecao nebeski svod. Kad smo se popeli, to uopšte nije bio vrh nego visoravan preko koje je vodio široki drum, s obe strane oivičen starinskim prilično visokim kućama. I odjednom više nismo pešaćili nego smo, u kolima koja su se kretala tom ulicom, sedeli jedno uz drugo, na stražnjem sedištu, kako mi se čini; a možda su kola, dok smo sedeli u njima, i promenila smer vožnje. Onda se nagnuh prema voljenoj da je poljubim. Ona mi ne pruži usta nego obraz. I dok sam je ljubio, primetih da je taj obraz od slonovače i da

se duž njega provlače vešto urezane crne brazde čija me je lepota dirnula.

Znalac

Vidim sebe u robnoj kući Verthajm pred plitkom kutijicom s drvenim figurama, recimo, ovčicom, izrađenim tačno kao životinje iz Nojeve barke. Samo je ta ovčica bila još pljosnatija i otesana od sirovog, neobojenog drveta. Ta igračka me je privlačila. Kad sam zamolio prodavačicu da mi je pokaže, utvrdih da je konstruisana poput čudesnih pločica kakve se nalaze u nekim čarobnjačkim kutijama; šarenom trakom uvezane pločice koje ovlaš padaju, odvajajući se jedna od druge, i na tren su potpuno plave, a na tren potpuno crvene, već prema tome kako se trake pomeraju. Kad sam to opazio, to pljosnato drveno čudo od igračke još mi se više dopalo. Upitam prodavačicu za cenu i veoma se začudih da to košta više od sedam maraka. E, pa onda odustajem od kupovine, koliko mi god mi to teško palo. Ali, kad se okrenuh, poslednji pogled mi pade na nešto neočekivano. Konstrukcija se preobrazila. Ravna ploča strmo se uzdignula u kosoj ravni; a na kraju su joj bila vratanca. Ispunjavalo ih je ogledalo. U tom ogledalu vidim što se odigrava na kosoj ravni, koja je zapravo ulica: dvoje dece hoda po levoj strani. Inače je pusta. Sve je to pod staklom. A kuće i deca su u toj ulici višebojni. Sad više ne mogu da odolim; plaćam koliko košta i uzimam svoju robu. Naveče ću je pokazati prijateljima. Ali, u Berlinu su nemiri. Mnogštvo nadire u kafe u kojem smo se sastali; u grozničavoj potrazi pregledavamo sve ostale kafiće, nijedan ne

nudi zaštitu. I onda se, kao ekspedicija, upućujemo u pustinju. Tamo je noć; podigli smo šatore; lavovi su u blizini. Nisam zaboravio na svoju dragocenost i želim da je neizostavno pokažem. Ali nema prilike. Afrika je svakog suviše zaokupila. I probudim se pre nego što sam mogao da predstavim svoju tajnu koja mi se, u međuvremenu, potpuno razotkrila: trotakt kojim se igračka rastvara. Prva pločica: ona šarena ulica s dvoje dece. Druga: splet najfinijih točkića, klipova i cilindra, valjkova i transmisija, sve od drveta, kako uzglobljeni funkcionišu na *jednoj jedinoj* ploči, bez čoveka i šuma. I najzad treća ploča: prizor novog poretka u Sovjetskoj Rusiji.

Pritajen

Pošto sam u snu znao da uskoro moram da napustim Italiju, uputim se s Kaprija, preko, u Pozitano. Bio sam obuzet mišlju da je deo tog predela pristupačan samo onom ko se u pustoju okolini, neprikladnoj za to, iskrca desno od pravog pristaništa. Mesto u snu nije imalo ništa od stvarnog. Uspinjao sam se strmom padinom gde nikakve staze nije bilo i naišao na široki napušteni drum koji je vodio kroz severnjački mračnu i trulu borovu šumu. Prošao sam je i osvrnuh se. Jelen, zec ili neka slična životinja kretala se trkom duž tog drumu s leva na desno. Ali, ja sam išao pravo i znao sam da je mesto Pozitano udaljeno od tog samotnog kraja, levo, podno šume. Uto, posle nekoliko koraka, iskrsnu kao davno napušteni deo šume prostrani, travom obrastao trg, na čijoj je levoj, dužoj strani visoka, starinska crkva, a na desnoj, kraćoj, poput ogromne

niše, neka velika kapela ili baptisterijum. Možda je po obodu prostora bilo nekoliko stabala. U svakom slučaju, bila je tu visoka železna rešetka koja je opkoljavala prostrani trg na kojem su na većem rastojanju bila i ta dva zdanja. Pridem i ugledam lava kako vratolomnim skokovima prolazi preko trga. Promicao je nisko iznad tla. Sa užasom ugledah odmah zatim više nego ogromnog bika s dva moćna roga. I tek što sam video te dve životinje, one nestadoše kroz rupu na rešetki, koju nisam bio primetio. Tog se časa pojavi mnoštvo duhovnika, kao i drugih osoba koje su se pod njihovom zapovešću svrstale u red da bi primile naloge u pogledu životinja od kojih, izgleda, više nije pretila opasnost. Dalje se više ničega ne sećam, osim da je pred mene stao jedan od sveštene braće i da sam, kad me upitao jesam li se pritajio, uzvratio zvučnim glasom „Da!“ – i u snu se začudio kako mi je glas bio hladnokrvan.

Letopisac

Car se našao pred sudom. Ali sudnica se sastojala samo od podijuma, na kojem je bio sto, a pred tim stolom saslušavani su svedoci. Svedok je upravo bila žena s detetom, devojčicom. Trebalo je da svedoči kako ju je car svojim ratom osiromašio. Da to potkrepi, pokazala je dva predmeta. To je sve što joj je ostalo. Prvi od tih predmeta bila je metla sa dugom drškom. Njome još čisti svoj stan. Drugi je bila mrtvačka glava. „Jer car me je učinio tako siromašnom“, rekla je, „da za svoje dete nemam nijednu drugu posudu iz koje bi moglo da pije.“